

Bærum MDG

Valgprogram 2023 - 2027

Bærum er i dag en god kommune for de fleste, men vi kan likevel skape en mer bærekraftig kommune som i enda større grad fremmer helse, livskvalitet, deltagelse og gode bomiljøer.

Bærum er spesielt egnet for å utforske hva velferd i et bærekraftsperspektiv er i et moderne samfunn. I 2050 må velferd innebære like gode og trygge liv som i dag, med et forbruk som er innenfor planetens tålegrenser. Det krever store endringer fra dagens kurs.

Bærum er i dag en av Norges mest bilbaserte kommuner, og ligger milevis bak Oslos satsing på kollektivtransport, syklist og gående, og for klima og miljø. Stadig mer natur, kulturlandskap og matjord bygges ned. By- og stedsutviklingen i kommunen gjennomføres uten visjoner for hvordan kommunen vår skal bli på lang sikt. Premissene legges ofte av utbyggere og næringsdrivende som påvirker politiske avgjørelser slik at det gjennomføres prosjekter hvor hensyn til natur, mennesker, gode bomiljøer og kultur ikke blir ivaretatt. Denne utviklingen vil vi snu ved å sørge for at klima- og miljøpolitikk gjennomsyrrer alle områdene i kommunens virksomhet.

Mange som arbeider i Bærum har ikke råd til å bo her, og de sosioøkonomiske forskjellene er flere steder store. De Grønne vil skape en kommune hvor alle barn skal kunne delta uavhengig av økonomi, og hvor enhver innbygger kan føle inkludering og tilhørighet til nabolaget sitt. Vi vil gjøre det enklere å skaffe seg bolig ved å tilrettelegge for en boligsektor som er tilgjengelig for flere, og sørge for at boligplanleggingen gjør det lett å leve gode liv.

Innbyggere og særlig de unge møter hver dag et usunt utseende-, forbruks- og prestasjonspress som for mange skaper usikkerhet og manglende mestring i livet. MDG vil ha et krafttak for barn og unges psykiske helse, blant annet ved å ansette flere helsesykepleiere og andre ressurspersoner. Det er viktig at kommunen tilrettelegger for en hverdag hvor befolkningen enkelt kan nyte naturen, delta i kultur- og idrettslivet, skape gode relasjoner og oppleve et mer meningsfullt liv fritt for press og stress.

De Grønne vil løfte folkehelseperspektivet inn i all planlegging og satse på å forebygge rus- og psykiske problemer. Vi vil satse på mennesker, ikke bare teknologi, i omsorgsyrkene. Helsepersonell må få mer tid til pasientene og belastes mindre med byråkrati.

Helse handler også om hvordan vi forflytter oss. De Grønne vil gjøre Bærum til Norges smarteste og sunneste transportkommune hvor kollektivtransport og trygg ferdsel til fots eller på sykkel blir det beste og enkleste valget. For å få dette til vil vi bygge et sammenhengende sykkelveinett raskt, prioritere gående, sikre en takstzone for kollektiv og sørge for at kollektivtransporten fungerer godt på tvers av kommunen.

Dette er noen av våre løsninger som vil gjøre at Bærum på sikt kan bli Norges beste og mest bærekraftige kommune å bo i. Vi håper du tar deg tid til å lese programmet slik at du kan bli bedre kjent med våre visjoner for Bærum. [Vårt nasjonale program for 2021-2025 finner du her.](#)

Innhold

God oppvekst og meningsfull fritid i Bærum	4
Barnehage	4
Skole og utdanning	4
Idrett, kultur og fritid	6
Et bærekraftig Bærum	7
Miljø og forurensning	7
Naturverdier og biomangfold	7
Oslofjorden	9
Klima	10
Samferdsel	12
By- og stedsutvikling	13
Beredskap	15
Et solidarisk Bærum	16
Likeverd og mangfold	16
Frivillighet	17
Integrering	17
Boligpolitikk	18
En demokratisk og internasjonal kommune	19
Et helsefremmende Bærum	20
Folkehelse i sentrum	20
Et robust helsevesen	20
Satsing på psykisk helse	21
Rusmidler og rusbruk	22
Vern mot vold og overgrep	23
Et sirkulært Bærum	23
Offentlige innkjøp og kommuneøkonomi	23
Forbruk og gjenbruk	25
Næring	27
Matproduksjon	28
Arbeid	29

God oppvekst og meningsfull fritid i Bærum

Barnehage

De første leveårene er avgjørende for å utvikle god tilknytningsevne og emosjonell, kognitiv og sosial kapasitet. Ansatte i Bærums barnehager skal ha kompetanse og evne til innlevelse, empati, forståelse og innsikt i barns behov. Derfor er det viktig å igangsette tiltak som gjør det mulig for kommunale og private barnehager å få tak i og beholde ansatte med nødvendig faglig kompetanse.

MDG vil beholde de små lokale barnehagene med sykkel- og gangavstand til der folk bor. Barnehagene fungerer ofte som hjerte i lokalmiljøet, og bidrar blant annet til at nyinnflyttede barnefamilier raskere blir kjent med hverandre og integrert i lokalsamfunnet. Lokalt plasserte barnehager og barneskoler gjør overgangene fra hjem til barnehage og fra barnehage til skole enklere og tryggere.

Vi vil:

- beholde de små lokale barnehagene og hindre at de slås sammen til svært store barnehager.
- trappe opp vedlikeholdet av barnehagene for å sikre et trygt og helsefremmende miljø for barn og ansatte.
- at barnehagene skal ha høy kompetanse blant de ansatte, og øke andel faglærte og pedagogiske ledere.
- planlegge alle nye barnehager i gang- og sykkelavstand til boligområder.
- at barnehagene skal tilrettelegge for lengre tilvenningstid i tråd med barns behov.
- bevare lekens betydning helt frem til skolestart, og ikke se på barnehagen som første del av et langt utdanningsløp.
- at bemanningsnormen skal gjelde hele åpningstiden i alle barnehager, enten de er kommunale eller private.
- ha barnehager som er fri for skjermer for barna.
- sikre god ernæring og tilrettelegging for gode og bærekraftige matvaner.
- satse på flere naturbarnehager, og generelt legge vekt på at barnehager skal ha tilgang til naturområder.
- fase ut falldekker av plast og holde barnehagene mest mulig fri for miljøgifter.
- at man i størst mulig grad plasserer søsken i samme barnehage dersom dette er et ønske fra foreldrene.
- at barnehagene utnytter sitt potensiale som arena for god integrering.
- beholde de private barnehagene som et viktig supplement til de offentlige.
- gi gode muligheter for videreutdanning av barnehageansatte.

Skole og utdanning

Skolestart er en milepæl for barn og foreldre. Seksårsreformen ble innført med en klar forutsetning om at det første skoleåret skulle være en forlengelse av barnehagen med vekt på lek og sosial kompetanse. I dag er starten på barnas undervisningsløp flyttet ned i barnehagen, og skolehverdagen preges fra første klasse av måling av ferdigheter og testing

av elevenes nivå. Overdreven rapportering preger også lærerne og skoleledelsens arbeidsdag.

Skolen har blitt en arena for konkurranse om det høyeste ferdighetsnivået, både mellom elever, klasser, skoler og kommuner. Vi ønsker å dreie innsatsen og ressursene over til kunnskapsbaserte læringsmetoder, utfoldelse, trivsel, og refleksjon. Slik kan vi ruste elevene for overgangen til voksensamfunnet.

Vi vil:

- styrke kontinuitet og fordypning i undervisningen og redusere den overdrevne bruken av prestasjonsmåling, rangering og krav til rapportering.
- at første skoleår skal være en forlengelse av barnehagen, med vekt på lek og sosial kompetanse.
- innføre leksefri 1-4 klasse, og prøve ut leksefri skole i hele grunnskolen.
- utvikle karakterer helt eller delvis i hele grunnskolen.
- heve inntetsgrensen for foreldrebetaling for SFO.
- styrke skolehelsetjenesten ved å ha én helsesykepleier i full stilling per skole.
- styrke kunnskap om psykisk helse, likeverd, mangfold og kjønns-, seksualitets- og relasjonsmangfold.
- opprettholde dagens skolekretser.
- gi skolene en nøkkelrolle som samfunnshus i nærmiljøet.
- styrke undervisningstilbudet på Lilløyplassen naturhus og Sjøholmen.
- gi ansatte på Haug skole bedre lønns- og arbeidsvilkår og styrke skolens tilbud.
- gi alle barn mulighet til å delta på skoleaktiviteter og skoleturer uavhengig av økonomi.
- gjeninnføre skolebibliotektjenesten ved å øke bevilgningene og ansette skolebibliotekarer i hele stillinger på alle skoler.
- åpne for flere private skoler med fagfokus (idrett, realfag osv) og/eller alternativ pedagogikk.
- prøve ut ordninger i noen videregående skoler hvor karakterbaserte opptak erstattes med opptaksprøver og intervjuer.
- gi skolelederne mer tid til skolefaglige oppgaver ved å ansette kontorledere på alle skoler.
- gi Ungdomsrådet møte og talerett i alle folkevalgte organer og egne budsjettmidler.
- gjøre valg av rådsmedlemmer til en del av opplæring i demokrati og medborgerskap i ungdomsskolen og videregående skole.
- styrke praktiske og estetiske fag.
- gi elevene flere meningsfulle pauser for fysisk aktivitet og bevegelse.
- bruke de mulighetene i læreplanen til å gjøre elevene klare for morgendagens samfunn gjennom å satse på temaer natur, klima og miljø, ytringsfrihet og engasjement, mangfold og likeverd og bruk av ressurser innenfor planetens tålegrense.
- jobbe for etablering av maritim høyere utdanning i Bærum.

Idrett, kultur og fritid

Vi vil skape en levende kommune full av aktivitet, rik kultur og idrettsglede ved å sikre gode rammebetingelser for organisasjoner. Dette innebærer alt fra tilgjengelige lokaler til forutsigbare finansieringsordninger. For å sikre lavest mulig terskel for deltakelse, er det viktig at idrettslag og andre organisasjoner innretter tilbudene på en inkluderende og økonomisk rimelig måte som gjør det lett å delta.

Kulturlivet skal være tilgjengelig for de som vil delta og skape rom for innovativ utfoldelse uten å medføre forbrukspress. Vi vil bruke Bærum's kulturmiljøer for å skape økt livskvalitet og unike offentlige rom for innbyggerne.

Vi vil:

- arbeide for at kulturaktiviteter og breddeidretter som fotball og langrenn blir inkluderende aktiviteter som alle har råd til å delta i.
- ha enkle universelle tilskuddsordninger for å sikre at alle som vil kan delta uavhengig av økonomi.
- sørge for flere lavterskeltilbud til unge i Bærum uten krav om innmelding. Vi vil satse på fritidsklubber som kan bidra til mindre ensomhet, gjennom aktiviteter, samvær og sosialisering.
- legge til rette for flere egenorganiserte og uorganiserte aktiviteter gjennom etablering av uteanlegg som er tilgjengelige for alle, som f.eks skateparker og frisbeegolfbaner.
- opprette et behovsprøvd kulturkort for barn opp til 18 år på 3000 kr i året.
- støtte opp om toppidrett i kommunen på en økonomisk bærekraftig måte, og arbeide for at toppidrettslagene går foran gjennom miljøvennlig drift og utvikling.
- videreutvikle sykkel- og skateparkene i Bærum.
- sikre at ingen kunstgressbaner bruker gummigranulat.
- sørge for at idretten i Bærum drives fritt for miljøgifter, som for eksempel fluor i skisporten.
- etablere flere tilrettelagte raste- og overnattingsplasser i Bærumsmarka og sørge for bedre skilting og tryggere bålplasser.
- kjøpe private hytter i Bærumsmarka og gjøre de tilgjengelig for rimelig utleie/overnatting.
- opprette flere sammenhengende turstier langs områder som Isielva, Sandvikselva, Lomma, Øverlandselva og Lysakerelva, Stabekken, Bekkestubekken og Østernbekken, og langs Glitredammen.
- beholde Kunstnergata på Fornebu og se på muligheten for lignende miljøer andre steder i kommunen, i tillegg til å tilrettelegge for flere produksjons- og atelierlokaler.
- tilrettelegge for tegning på dedikerte vegger og områder i kommunen, gjennom bl.a graffiti og gatekunst som ikke forurenser eller sprer miljøgifter.
- opprette et digitalt bookingsystem så innbyggere og organisasjoner kan booke ledige kommunale rom og anlegg for å få mer effektiv og tilgjengelig bruk.
- legge til rette for flere åpne scener og kulturelle lekeplasser, og gjøre det enkelt å opprette og få støtte til kulturtilbud i nærmiljøet. Vi vil øke muligheter til å låne øvingslokaler, musikkutstyr, scener, utstillingslokaler og innspillingsstudioer.

- tilgjengeliggjøre "Den kulturelle spaserstokken" og etablere hjelpetiltaket "En støttende hånd" for de som trenger sosial bistand for å komme ut i naturen eller til kulturtilbud.
- tilrettelegge for lavterskel kulturtilbud på offentlige møteplasser i samråd med frivilligheten, slik som f.eks yoga-, male- og fotokurs.
- støtte opp under mindre arealkrevende idretter. Nybygging av haller bør skje i tilslutning til skoler og fungere som flerbrukshaller for forskjellig type aktiviteter.
- ved etablering av nye idrettsanlegg skal det stilles høyest mulig miljø- og klimakrav i hele prosessen.
- forskuttere spillemidler som har fått forhåndsgodkjenning av anlegget. Anlegget skal være i tråd med kommunens mål- og strategier i kommuneplanens samfunnsdel.

Et bærekraftig Bærum

Miljø og forurensning

Mennesker, dyr og natur utsettes hver dag for ulike typer forurensning som har negative helse- og miljøkonsekvenser, og som reduserer livskvalitet. Vår ambisjon er at Bærum skal ha et trygt miljø for mennesker og dyr å leve i.

Vi vil:

- innføre en forpliktende kommunal strategi for å redusere lyd-, lys- og luftforurensning.
- forby privat fyrverkeri året rundt og få på plass alternativer som laser- eller droneshow ved større arrangementer.
- redusere luftforurensningen og utslipp av mikroplast over hele kommunen ved å blant annet fremme alternativer til bilbruk, gjøre egnede områder helt bilfrie og innføre løsninger for å fange opp mikroplast direkte fra trafikken.
- bytte ut kunstgress og -underlag som sprer miljøgifter både på offentlig og privat grunn og erstatte de kunstige falldekkene med nedbrytbare og bærekraftige alternativer så snart som mulig.
- forbedre kommunens avløpssystemer slik at forurensende stoffer ikke havner i sjøen, naturen eller i mennesker og dyr.
- ha en nullvisjon for forurensning og forsøpling fra kommunale aktiviteter.
- forbedre overvåking av forurensningsnivået i Bærum fra miljøgifter som mikroplast, PFASer og andre problematiske miljøgifter som kan akkumulere i miljøet.
- sørge for mer effektiv sanksjonering av miljøkriminalitet.
- videreutvikle Bærums miljøpris.
- etablere en kommunal etat for klima-, natur- og miljøarbeid.
- gjøre det lettere for innbyggerne å kvitte seg med avfall og sørge for maksimal ressursutnytting av avfall i kommunens mottak.
- sørge for effektiv opprydding av forsøpling i kommunen ved å bl.a ansette flere til å rydde opp, samarbeide med frivilligheten og næringslivet om å begrense forsøpling og innføre økonomiske støtteordninger for opprydding av søppel i nærmiljøet.

Naturverdier og biomangfold

Å ta vare på natur og naturlandskap i en folkerik vekstkommune som Bærum er utfordrende, men fullt mulig. Utbyggingspress truer kulturlandskapet og gjenværende naturområder i hele kommunen og langs kysten, mens naturen i marka er sterkt preget av inngrep knyttet til moderne skogsdrift. I fjorden og i vann påvirkes naturen negativt av både forurensning, fysiske inngrep og overfiske. Mange arter og naturtyper er derfor truet, og det er lite uberørt natur igjen. Dette er ikke bare en trussel mot naturmangfoldet, men reduserer også mulighetene for rekreasjon og naturopplevelse for kommunens innbyggere.

Bærum trenger derfor en politikk som både tar vare på naturen og kulturlandskapet, og restaurerer ødelagt natur. Flere deler av kommunen må vernes, og naturhensyn må være en grunnleggende del av all arealplanlegging. Skogbruket i kommunen må legges om til mer naturvennlige driftsformer, og gjenværende områder med gammel naturskog må vernes. Gjennom ambisiøse og forpliktende tiltak kan vi stanse naturtapet og skape en kommune full av levende natur til glede for kommende generasjoner.

Vi vil :

- si nei til all nedbygging av natur i Bærum og innføre et forpliktende arealbudsjet som fører til økt naturandel i Bærum.
- at all ny utbygging og eiendomsutvikling må ta særskilt hensyn til naturverdier og sørge for grønne arealer og stilleområder.
- innføre en "nærhet til naturen"-plan for å restaurere og verne eksisterende grønne lunger, og sikre at alle har tilgang til grøntområder.
- rehabilitere natur- og kulturmiljøer og gjenskape artsrike økosystemer som er blitt ødelagt av utbygging og annen menneskelig aktivitet.
- utvide dagens markagrense og sørge for at marka beskyttes og benyttes på naturens premisser.
- verne alle rester av gammel naturskog i marka og restaurere og forvalte kommunens arealer i marka for på sikt å oppnå større sammenhengende områder med naturskog.
- samarbeide med tilgrensende kommuner for å oppnå større sammenhengende naturområder med bedre biodiversitet og inngrepsfri naturskog.
- stanse all veibygging i marka.
- verne Bærums gjenværende natur- og kulturlandskap, og sørge for naturfornyelse, bl.a ved å avgrense utbygging til fortetting av allerede utbygde områder og sørge for flere og sterkere verneområder enn i dag.
- bevare og restaurere natur i vann og på land og skape et rikt naturmangfold med biologisk produksjon og robuste økosystemer.
- sørge for en uavhengig og omfattende kartlegging av artene i Bærums natur.
- innføre meldeplikt for hogst og stimulere til plukkhogst som bevarer biologisk mangfold og tilpasse bruk av skogsmaskiner til eksisterende veier og natur.
- åpne og rense flere elver og bekker og etablere brede soner med naturlig vegetasjon langs elver og bekker og sørge for et sterkt vern av elver, bekker og kantvegetasjon.
- restaurere og bevare våtmarker, myrer og sumpskog i kulturlandskapet og i marka for å blant annet ivareta flomsikring.
- beskytte og gjenopprette vandre- og gytemuligheter for ørret, laks og andre ferskvannsararter som hører hjemme i Bærum.
- sørge for tilstrekkelige leveområder for plante- og dyrearter i planleggingen av kommunens samferdsel, bo- og næringsområder.
- fjerne skadelige "pøbelarter" planmessig i hele kommunen og igangsette tiltak

som bedre overvåking, rådgivningstjeneste og økonomiske støtteordninger for huseiere og borettslag.

- sikre driften av Lilløyplassen Naturhus, og etablere flere kompetanse- og formidlingsarenaer for natur og dyreliv.
- sørge for å fjerne pigger, piggtråd, dyrefiendtlig netting, feller og andre menneskeskaptede dødsfeller for ville dyr og kjæledyr i naturen, bebygde områder og kollektivknutepunkt.
- øke biomangfoldet ved å innføre støtteordninger for etablering av blomsterenger, gress og andre vekster der det er hensiktsmessig.
- opprette et senter for forlatte kjæledyr som kan driftes i fellesskap med dyrevernorganisasjoner og styrke samarbeidet med organisasjoner på feltet.
- sørge for avgrensede områder der hunder kan løpe fritt hele året med tilgang til tilrettelagte søppelkasser.
- arbeide for forsvarlig hestehold med god tilgang på varierte utearealer.

Oslofjorden

Oslofjorden ser nesten like vakker ut som den alltid har gjort. Under vann er likevel tilstanden katastrofal, og det kreves omfattende tiltak raskt for å redde fjorden. Fjorden var tidligere et viktig leveområde for torsk, lyr, sild og brisling. Mange bestander er redusert, og flere pattedyr og fuglearter er borte. Dette er et resultat av tiår med ødeleggende aktivitet, grov forurensning og nedbygging av skjærgården mens politikerne har sett en annen vei.

Ikke bare vil vi motvirke denne uheldige utviklingen, vi vil gjøre Bærum til en foregangskommune i kystforvaltning. For å redde og gjenskape en levedyktig fjord trengs en helhetlig satsing som bygger opp og bevarer natur og arter. Samtidig må aktive tiltak iverksettes for å stanse årsakene til fjordens død, blant annet ved å stanse avrenning fra landbruket og ved å forbedre avløpssystemene slik at skadelige stoffer ikke slippes ut i fjorden.

Vi vil også si stopp til mer mudring, fylling, sprenging, forurensningsutslipp og bygging av båthavner og store brygger i skjærgården. For å stimulere til grønnere transport og gode rekreasjonsmuligheter til sjøs vil vi tilrettelegge for elektriske båtdelingsordninger og rimelig utleie av kajaker så alle kan nyte en stadig friskere fjord uten å undergrave fjordens levedyktighet.

Vi vil:

- tilgjengeliggjøre strandsonen og sikre gode turmuligheter for alle, blant annet ved å motarbeide ulovlige hindringer og skilt, og sikre rene strender.
- arbeide for helhetlig vern som sikrer fjorden og skjærgården for kommende generasjoner.
- forby all form for tråling i Oslofjorden.
- arbeide for et utslippsfritt båtliv, blant annet gjennom deleordninger for fossilfrie båter.
- bidra til at Oslofjordens kommuner oppretter et omfattende nettverk av nullfiskesoner.
- restaurere marine økosystemer gjennom utplanting av ålegress og utforming av strukturer og bunnforhold som stimulerer til nytt liv og biologisk mangfold.
- strengere regulere aktivitet i fjorden der hensyn til sårbar natur og dyreliv tilsier det.
- redusere forurensningen i fjorden ved å igangsette tiltak som minsker avrenning fra landbruk og andre kilder gjennom bedre rensing for avløp, stanse høstpløying,

reducere bruk av kunstgjødsel, sprøytemidler og øke bruk av støttevegetasjon langs bekker og grøfter.

- bekjempe fremmede invaderende arter som truer lokale økosystemer og gi innbyggere mulighet til å ta del i dette gjennom støtteordninger.
- redusere tilførsel av mikroplast som havner i fjorden ved å opprette miljøfartsgrenser, stimulere til mindre bilbruk og fase ut all bruk av gummigranulat og plastdekke.
- opprette en utleieordning hvor kommunen alene eller i samråd med kajakk-klubber og dykkeklubber leier ut kajaker, robåter og dykkeutstyr gratis mot at de som leier plukker plast og søppel på fjorden og ved øyer i Oslofjorden.
- gjøre det lett for alle som ferdes ved fjorden å plukke søppel ved å låne ut utstyr gratis, slik som søppelplukkere.
- støtte grupper og frivillige tiltak som rydder opp i forsøpling og forurensning, og få flere etablert permanent i Bærum, slik som f.eks Fjordcleanup eller Rusken.
- fange opp plast og søppel ved i sjøen ved å ta i bruk virkemidler som f.eks Seabin.
- sørge for bedre opplysning om regler for fritidsfiske og arbeide for å etablere sporingsordninger for fiskeredskap slik at forsøplere holdes ansvarlige.
- arbeide for at båthavner i Bærum skal sertifiseres etter miljøstandard Blått flagg.
- opprette et kommunalt eller interkommunalt mottakssystem der man kan levere utrangerte båter.
- skape nye arbeidsplasser med renere Oslofjord som resultat. Vi vil bl.a samarbeide med gründere i Bærum som utvikler vaskemaskiner som reduserer forurensning fra bunnstoff, teknologi for opprydding av plast og løsninger for å restaurere natur.
- stille krav til oppsamling av bunnstoff fra båtvask ved båthavnene for å hindre at forurensende stoffer havner i sjøen, og arbeide for en båtflåte fri for bunnstoff.
- styrke septikhåndteringen og mottak av avfall ved båthavnene.
- begrense bruk av vannscootere og arbeide for et nasjonalt forbud.

Klima

Bærum er en av landets mest ressurssterke kommuner og bør ligge helt i front når det gjelder klimatiltak for å kutte klimautslipp. Utslippene har allerede ført til tap av menneskeliv og ødelagte landområder og materielle verdier over hele kloden. Ambisiøse klimamål og tiltak som virker må implementeres raskt hvis vi skal ha håp om å ha et klima som gjør jorden levelig for kommende generasjoner.

Det vi har manglet frem til nå er politisk mot og vilje til å prioritere klimaarbeidet i praktisk politikk. Klimamålene som er vedtatt i gjeldende klimastrategi er lite ambisiøse, og plasserer oss i bunnsjiktet av sammenlignbare kommuner. Der andre store kommuner har klart å redusere sine utslipp de siste årene, økte de i Bærum fra 2019 til 2020. Dagens politikk i Bærum er heller ikke i stand til å nå klimamålene vi er forpliktet til å nå. På toppen av dette fattes det ofte enkeltbeslutninger som strider mot kommunens egne klimamål.

Vi har knapt nok startet på arbeidet som må til for å redusere utslippsnivået så mye at det ville være rettfærdig ut fra våre forutsetninger. Det vil De Grønne gjøre noe med.

Vi vil:

- at klimagassutslippene i Bærum reduseres med 90% innen 2030.

- at Bærum skal være en netto nullutslippskommune innen 2035.
- at tiltak for økt karbonfangst i natur lagrer mer enn det totale utslippet fra arealbruksektoren innen 2030.
- at klimagassutslippene fra byggesektoren i Bærum reduseres med 95 % innen 2035.
- at det utarbeides områdespesifikke mobilitetsplaner i Bærum som både sikrer innbyggernes behov for mobilitet og behovet for radikale utslippskutt fra trafikken.
- at biltrafikken i Bærum skal reduseres, både for fossilbiler og elbiler.
- opprette en egen etat for klima, natur og miljø som koordinerer kommunens klimaarbeid og overvåker og rapporterer utviklingen i utslipp.
- lede an i arbeidet med å utvikle detaljerte og effektive verktøy for klimaregnskap og utslippsmåling i samarbeid med næringslivet, statlige organer og andre kommuner.
- at klimabudsjettet inneholder forpliktende utslippstak i alle sektorer.
- innføre periodevis rapportering til folkevalgte av faktiske utslipp målt opp mot klimabudsjettet. Rapporteringen skal skje samtidig med rapportering om kommunens økonomi.
- etablere et forbruksbasert klimaregnskap som blant annet inneholder utslippene fra produksjon i andre land.
- at alle saksfremlegg til politisk behandling skal omtale tiltakets målbare effekt på utslippene med referanse til klimabudsjettet og -regnskapet.
- legge solceller på langt flere av kommunens tak og forenkle søknadsprosesser for husholdninger og bedrifter som vil søke om solceller på egne tak.
- trappe opp energieffektiviseringen av kommunens bygg og sette langsiktige rammer for energisparing i kommunal drift.
- oppdatere sykkelstrategien med skjerpede mål og sette av flere ressurser til gjennomføring av et helhetlig sykkelveinett.
- motarbeide flatehogst og andre former for naturinngrep som fører til langvarige utslipp eller ødeleggelse av karbonlagre.
- at alle nye kommunale kjøretøy, både til person- og varetransport, skal være nullutslippskjøretøy.
- at alle innkjøp av transporttjenester i kommunal regi skal stille krav om nullutslippskjøretøy.
- at kommunens ladestrategi oppdateres med langt mer omfattende støtteordninger til borettslag og sameier.
- være en pådriver for et bedre kollektivtilbud både internt i kommunen, til Oslo og til andre nabokommuner.
- innlede offentlig-privat samarbeid med næringslivet om nye og effektive kollektivløsninger for reiser til og fra arbeid internt i kommunen.
- innføre en gratis kommunal utlånsordning for elsykler.
- gi bedrifter støtte med opp til 15% av kostnaden for kjøp av en el-lastesykkel til varetransport.
- ta fritidsbåtflåten inn i gjeldende klimastrategi med offensive målsettinger for utfasing av fossildrevne båter og stimulere til overgang til eldrift i fritidsbåter gjennom støttetiltak for opprettelse av ladepunkter i småbåthavner og på offentlige steder.
- kreve fossilfrie bygge- og anleggsmaskiner i alle kommunale prosjekter og ved transport av masser.
- aktivt utfordre regelverket for krav om fossilfrie bygge- og anleggsmaskiner i private og statlige prosjekter, og skal være en pådriver for at slike krav kan stilles snarest mulig.

- opprette reelle nullutslippsområder i de nye byområdene som skal utvikles på Fornebu innen 2027, og innenfor Sandvikaringen innen 2030. Andre nullutslippsområder skal vurderes der det er naturlig.
- utrede muligheten for enkelte nullutslippssoner i fjorden.
- opprette et kommunalt klimaråd med mandat om å jobbe for og gi råd om lokal forankring av lokale-, nasjonale- og internasjonale forpliktelser for bevaring av natur, redusert klimagassutslipp og bærekraftig samfunnsutvikling. Rådet sidestilles med de lovpålagte rådene.

Samferdsel

Bærum er i dag et bilbasert samfunn. Dagens transportløsninger bidrar ikke til å oppnå kommunens overordnede målsettinger om et bærekraftig samfunn. I vedtatte overordnede planer snakkes det mye om å prioritere gående, syklende og kollektivtransport foran privatbil, men dette gjenspeiles ikke i praktisk politikk.

MDG vil i motsetning til flertallet av politiske partier i Bærum ta omstillingen til et bærekraftig transportsystem på alvor. Velfungerende kollektivtransport er en forutsetning for denne utviklingen i en kommune som Bærum hvor vi har en blanding av byer, tettsteder og mer landlige villaområder. Vi vil derfor skalere opp kollektivtilbudet internt i kommunen og til nærliggende kommuner. Det vil ha mange positive følger, som mindre forurensing og støy, tryggere opphold for barn og eldre og mer plass til andre by-aktiviteter som markeder, sosiale møteplasser, servering, handel, lekeplasser, grønne lunger og kulturopplevelser.

Vi vil:

- snu transporthierarkiet ved å gjøre det enklere å gå, sykle og bruke kollektivtransport over hele kommunen. Da kan flere la bilen stå.
- bygge et sammenhengende sykkelveinett av høy kvalitet som kobler kommunen sammen. Bygge nye gang- og sykkelveier som ses i sammenheng med plasseringen av kollektivknutepunkt, for mer glidende overganger mellom gange, sykkel og kollektivtransport.
- innføre sone 1 i kollektivtrafikken i hele Bærum.
- innføre flere bilregulerende tiltak i sentrumsnære områder i kommunen, for eksempel enveiskjørte gater og veier til sykkel, gange og kollektivtransport.
- innføre kollektivtilbud tilpasset personer som har utfordringer med å benytte ordinært tilbud, som f.eks Rosa Busser.
- sikre samfinansiering mellom fylket og kommunen for å få plass sykkelveier langs fylkesveiene.
- bygge trygge separate sykkelveier og omdisponere veiareal fra bil til sykkel flere steder.
- legge forholdene til rette for økt vintersykling og gange gjennom f.eks støtteordninger til piggdekk og brodder.
- innføre støtteordninger for kjøp av sykkel og el-sykkel, og opprette flere offentlige reparasjons- og pumpestasjoner.
- opprette regelmessig gratis service for sykler på lett tilgjengelige steder.

- etablere flere sikre og tilgjengelige sykkelparkeringer ved utfartssteder, knutepunkter, skoler og bysentre.
- stimulere til etablering av flere og sikrere sykkelparkeringer i borettslag og sameier, bl.a ved å gi økonomisk kompensasjon for fjerning av bilparkering.
- tilrettelegge for at arbeidsgivere har areal og utstyr tilgjengelig for enkelt vedlikehold av sykler, som vask og luftpumper.
- etablere felles bysykkelordning med Oslo.
- arbeide for opprettelsen av et regionalt forum for dialog mellom politiet, vegvesenet og interesseorganer som NAF og Syklistenes landsforening for å minske konflikt og forebygge ulykker.
- skape trygge og kompetente syklister ved å starte sykkelopplæring i skolen tidligere.
- teste ut pop up og midlertidige sykkelveier for å se på potensialet for flere permanente sykkelstrekninger.
- prioritere fotgjengeres sikkerhet i overganger og kryss ved å etablere flere fortau og utvide eksisterende fortau samt opprette trygge over- og underganger.
- sørge for trygge skoleveier i hele kommunen.
- at de mest brukte sykkel- og fotgjengertraseene brøytes kontinuerlig om vinteren og feies på våren.
- sikre bedre utnyttelse av innfartsparkeringsplassene ved å innføre en lav parkeringsavgift.
- styrke kollektivtilbud til friluftsområder i ferier og helger.
- innføre tilbud med buss-til-trening for barn og ungdom.
- be Sporveien utrede muligheten for å forlenge Kolsåsbanen til Rykkinn og videre til Bærums Verk.
- vurdere behovet for bomstasjoner på kommunale og fylkeskommunale veier for å regulere biltrafikk og sikre finansiering for grønne transportmetoder.
- utrede betalt beboerparkering i områder nær kollektivknutepunktene og ha betalingsfritak for bildeling.
- rushtidsstenge flere veier for å sikre at buss og syklister lettere kommer frem.
- videreutvikle mikromobilitetstilbud som el-sparkesykkelutleie i samarbeid med driftsaktørene og sørge for en bedre regulering av ferdsel og parkering.
- forbedre fergetilbudet til øyene, elektrifisere fergene og kartlegge eventuelt behov for flere fergetilbud, f.eks fra Sandvika til Nesodden eller Drøbak.
- etablere flere HC-parkeringsplasser og forenkle tildeling av HC-parkeringsbevis.
- avslutte salting av veier i Bærum og satse mer på brøyting og strøing også av fortau og sykkelveier.
- Innføre differensiert parkeringsavgift for el- og fossilbiler.

By- og stedsutvikling

Bærum har gode muligheter til å utvikle seg til en mer sosial, helsevennlig og bærekraftig kommune å bo i. Byer som Oslo opplever stor befolkningsvekst, og det er et behov for at nabokommuner tilrettelegger for vekst de kommende tiårene. Samtidig skal ikke veksten komme i veien for å forbedre livene til de som allerede bor her.

Med en fremtidsrettet by- og stedsutvikling med nærhet til grunnleggende tjenester man har behov for, kan vi skape god livskvalitet for nåværende og fremtidige innbyggere. For å få til

en utvikling som forener behov for bærekraft med flere innbyggere, er det viktig at kommunen skaper tydelige rammer for by- og stedsutviklingen.

Vi vil:

- sørge for en kompakt by- og stedsutvikling i kommunen hvor Sandvika, Bekkestua og Lysaker/Fornebu avgrenses som byområder. Minst 90% av den fremtidige utbyggingen og fortettingen i kommunen skal forekomme innenfor disse områdene.
- sikre gode overganger mellom byområder og annen bebyggelse ved å skape trinnvise begrensninger i byggehøyder for å unngå bymessig preg utenfor byområdene.
- ansette en kommunearkitekt for å skape givende og sammenhengende arkitektur.
- sørge for at all ny bolig- og næringsutvikling skjer uten behov for privatbilisme.
- reformere dagens parkeringsnorm og sørge for at det ikke stilles krav om bilparkering ved nye byggeprosjekter, og at det settes en øvre maksimumsgrense for antallet bilparkeringsplasser per nye boenhet.
- stille tydeligere krav til trygg sykkelparkering i offentlige områder og sikre fellesarealer for vedlikehold av sykkel ved større byggeprosjekter.
- arbeide for sentrumsområder uten reklame og kjøpepress og etablere møteplasser der man ikke må kjøpe noe. Slike områder kan omfatte fellesgriller, benker, bord, gratis toaletter, drikkefontener, wi-fi og rekreasjonsmuligheter som f.eks bordtennis og bord for brettspill, i tillegg til lekeplasser.
- verne flere villaområder mot nedbygging ved å konsentrere utbyggingen til definerte byområder og eksisterende tettbebyggelse, men samtidig åpne opp noe mer utbygging gjennom flere generasjonsboliger, seksjonering og fortetting av villaområder i umiddelbar nærhet til t-banestopp og knutepunkter der dette kan skje uten å ødelegge viktig natur.
- legge nærhet til tjenester som et grunnleggende prinsipp for utviklingen av kommunen ved å tilrettelegge for kollektivforbindelser, skoler, nærbutikker, kaféer, helsestasjoner, biblioteker, idrettsanlegg, parker og andre tilbud der folk bor.
- utvikle bilfrie sentrumsområder, og stimulere til grønn næringsutvikling som skaper byliv og trivsel.
- legge E18 forbi Sandvika i tunnel, slik at man muliggjør nye bolig-, nærings- og rekreasjonsområder på strekningen langs Oslofjorden som i dag okkuperes av motorveien.
- skape trivelige bolig-, rekreasjons- og næringsområder der ny E18 er planlagt bygget ved å få stanset byggingen av alle gjenværende deler av prosjektet unntatt Sandvika-strekningen.
- gi sameier og borettslag større frihet til å utnytte arealer på en bærekraftig måte ved å bl.a fjerne parkering eller garasjer. Kommunen skal kunne tilby økonomiske støtteordninger for de som ønsker å transformere areal til grønnere formål som f.eks fortaushager.
- opprette flere bilfrie hjertesoner i god omkrets rundt barnehager og grunnskoler.
- utvikle Kjørboenparken og Kadettangen til bilfrie områder med grøntarealer, strandliv, næringsliv og serveringsområder.
- utnytte arealet båtforeningene bruker bedre enn i dag, med mindre bil- og båtparkering, mer båtdeling, flere serveringsmuligheter og grøntarealer.
- utnytte parkeringsarealet ved Bærum sykehus bedre ved å bygge parkeringshus og bruke de gjenværende parkeringsarealene til idrett, rekreasjonsområder eller boliger.

- transformere Sandvikas byliv med trivelige bilfrie handlegater og god kollektivinfrastruktur. Sandvika Storsenter bør fylles med undervisning, verksteder, innovative møteplasser, gjenbruksbutikker, lokal handel og boliger.
- opprette flere offentlige toaletter og vannfontener.
- forbedre monotone og eldre leilighetsområder som f.eks Østerås og Rykkinn ved å omgjøre de til varierte og innovative bomiljøer med felles møteplasser.
- trekke tilbake utbyggingstillatelser til naturskadelige byggeprosjekter i perifere og bilbaserte områder hvor utbygging ikke er påbegynt, som f.eks Fossum bruk.
- gjøre om Ballerud golfbane til natur-, urbant landbruks- og rekreasjonsområde.
- sørge for flere grøntområder, grønne tak, og bygge renner og smådammer som tar imot og demper flom, og gjør nærmiljøet triveligere.
- legge ned Løvenskiold skytebane, og ha streng sanksjonering for tilfeller av blyforurensning, lydforurensning og annen negativ naturpåvirkning fra skytebaner i kommunen.
- verne og gjenopprette skogholt og hundremeterskoger i kommunen og opprette sammenhengende nettverk av grønne korridorer og stier som forbinder alle områder i Bærum hvor folk og dyr kan ferdes gjennom hele kommunen i natur.
- muliggjøre leveranser med lastesykler for bedrifter til sentrumsområder ved å tilrettelegge for opprettelsen av "omlastingshuber" i sentrale strøk.
- utrede handlingsrommet for nye smalere veinormaler i kommunen, og se på mulighetene for å gjøre flere toveiskjørte veier til enveiskjørte veier, hvor plass gis tilbake til naturen, næring, gående, syklist og rekreasjon.
- omgjøre overflødige parkeringshus og parkeringsplasser til grønne rekreasjons- og næringsområder.
- si nei til nye høyspentmaster gjennom kommunen, og arbeide for en løsning hvor nye ledninger legges under bakken.

Beredskap

De siste årene har synliggjort at vi lever i en uforutsigbar verden som over natten kan endres. Samfunn er sårbare, men politiske føringer, arealplanlegging og innkjøp kan redusere negative effekter av kriser og uønskede hendelser. Gjennom sine daglige oppgaver og strategiske planer kan kommunen i større grad ta hensyn til ulike risikoer som kan utgjøre en trussel mot innbyggernes helse og sikkerhet, og skape trygghet hos befolkningen.

Vi vil:

- sørge for at kommunen har tilstrekkelig beredskap til å håndtere kriser og samarbeide tett med nabokommuner, fylkeskommunen og staten innenfor beredskap.
- øke kapasiteten og forbedre tilgjengeligheten til tilfluktsrom.
- opprette mat- og kornlagre i kommunen, og styrke matberedskap ytterligere som en del av kommunens beredskapsplaner.
- ikke bygge ned matjord i Bærum, og øke selvforsyningssevnen til kommunen. Blant annet vil vi gi målrettede tilskudd til lokal matproduksjon og sørge for at kommunen tilbyr kompetanseheving for kommunens innbyggere som ønsker å produsere mat selv.

- involvere eiere av golfbaner, hager og andre ubrukte arealer hvor det kan produseres mat i kommunens beredskapsplan med tanke på matproduksjon i krisetider hvor f.eks import av mat fra utlandet vanskeliggjøres.
- arbeide for en trygg vannforsyning som har flere ben å stå på, som er fri for forurensning og som er beredt til å takle utfordringer som kan oppstå i krisesituasjoner, slik som ved langvarig tørke.
- tilrettelegge for at apotekene oppretter medisinalagre for de aller mest nødvendige medisinene, og sikre at det er tilstrekkelig lagring av bl.a jodtabletter.
- sette digital sikkerhet og beredskap høyt, bl.a gjennom å øke kompetansen til ansatte overfor digitale trusler. Kommunen skal kun bruke trygge digitale verktøy, og ikke kjøpe inn digitale tjenester fra bedrifter tilhørende fiendtlige stater.
- plante flere trær i områder der det eksisterer grått areal, for å motvirke negative effekter grå arealer har på evnen til å drenere vann. Tomteeiere som ønsker å bidra til mer treplanting og fjerning av asfalt må kunne få støtte av kommunen.
- ruste opp kommunens kapasitet til å ta imot mennesker på flukt og i nød.
- ha gode nok overvåking- og varslingssystemer om skogbrann skulle oppstå i kommunen, med spesielt fokus på Bærumsmarka og Vestmarka.
- sørge for bedre skilting i skogen for å forebygge brann fra menneskelig aktivitet.
- sørge for nok ressurser til å ivareta enkeltindivider, familier og større grupper mennesker som kan ha behov for rask oppfølging under og etter krisesituasjoner.
- at kommunen har tilstrekkelig omstillingsevne i krisesituasjoner, slik at ansatte raskt kan håndtere nye arbeidsoppgaver.
- øke kunnskapen om egenberedskap for husholdninger og gi informasjon om offentlige beredskapsplaner og hva innbyggerne bør foreta seg i krisesituasjoner.
- sørge for god kommunal smittevernberedskap.
- styrke kommunens beredskap mot ekstremvær og klimaendringer gjennom å satse på klimatilpasning og lokalt tilpassede krav til byggeprosjekter i kommunal og privat regi.
- ruste Bærum bedre for framtidens kraftigere nedbør og hardere tørke.
- ikke gi tillatelse til utbygging på kvikkleire og utrygge geologiske områder hvor risikoen for skader øker.

Et solidarisk Bærum

Likeverd og mangfold

MDG vil at Bærum skal være en kommune der alle, uavhengig av kjønn, legning, livssyn eller fysiske egenskaper, kan delta i samfunnet og leve gode liv. Bærumssamfunnet skal ha forståelse og aksept for mangfold innen kjønn, relasjoner og seksualitet. Offentlige rom må utformes slik at alle kan delta aktivt uavhengig av alder og funksjonsevne.

Vi vil:

- at kommunen og politiet prioriterer ressurser til forebygging og oppfølging av hatkriminalitet.
- styrke arbeidet mot rasisme og diskriminering i Bærum og lage en handlingsplan mot rasisme i Bærum.

- sikre at alle kommuneansatte som møter innbyggere i sitt arbeid har god kompetanse rundt kjønns-, seksualitets- og relasjonsmangfold.
- styrke undervisningen i positiv seksualitet, grensesetting og normkritikk i grunnskolen.
- arbeide for kjønnsnøytrale toaletter i det offentlige rom, og starte med kommunens virksomheter.
- ha kjønnsnøytrale titler i kommunens virksomhet og kommunale dokumenter.
- rekruttere flere menn til omsorgsyrkene og skolesektoren, og kvinner til mannsdominerte yrker.
- gi flere gater og plasser i Bærum kvinnelige navn, med et langsiktig mål for kommunen om 50-50 kjønnsdeling i navn på gater og plasser.
- redusere kroppspress, forbrukspress og statusjag gjennom holdningskampanjer, undervisning i skolen, og regulering av reklame i offentlige rom.
- universelt utforme Bærum kommune i både fysisk og digitalt virksomhet, og deretter etterstrebe at kommunens tilbud er tilgjengelig for alle kommunens innbyggere.
- jobbe for at kommunen forplikter seg til å rekruttere personer med funksjonsnedsettelse til kommunale stillinger (minst 5 % av nye ansettelser)
- arbeide for en styrket BPA-ordning.
- tilrettelegge for at mennesker med funksjonsvarians gjennomfører utdanning og står i arbeid på en fullverdig måte.
- sørge for like rammebetingelser for trossamfunn og tilrettelegge for et livsynsmangfoldig samfunn.
- arbeide mot diskriminering i Bærum ved å kartlegge omfanget og iverksette forebyggende tiltak, f.eks på boligmarkedet og utelivet.
- arbeide for at staten innfører en kvitteringsordning for møter med politiet.
- samarbeide med frivilligheten, politiet for å forebygge utenforskap og ekstremisme i Bærum.

Frivillighet

Frivilligheten står sterkt i Bærum, og representerer stor verdi for samfunnet, de som engasjerer seg og de som mottar frivillige tjenester. Vi vil støtte frivillige organisasjoner og verne om tilbud som komplementerer privat og offentlig sektor ved å sørge for forutsigbare rammer som sikrer en sterk frivillig sektor og levende lokalsamfunn hvor frivillige tilbud er lett tilgjengelig.

Vi vil:

- sikre forutsigbare rammer for frivilligheten hvor driftsstøtte er normalen og prosjektstøtte er unntaket.
- tilrettelegge og støtte frivillige helsetiltak for bedre fysisk og psykisk helse i kommunen, og arbeide for flere møteplasser drevet av frivillige organisasjoner.
- etablere frivilligsentral på Bekkestua.
- satse på eldre som ressurs i ulike frivillige aktiviteter og organisasjoner.
- gi frivilligheten forutsigbar tilgang på lokaler og uteområder.
- synliggjøre frivillige tilbud og aktiviteter ved kommunale institusjoner.
- få næringslivet med som støttespiller for frivilligheten.

- få flere frivillige organisasjoner til kommunen på områder som i dag ikke er tilstede, som fri rettshjelp.
- skalere opp besøkstilbud for eldre i samarbeid med frivilligheten.
- legge bærekraftskriterier til grunn i behandling av tilskudd og andre gunstige ordninger for frivilligheten.
- sikre gode tilbud for ettervern for tidligere innsatte gjennom samarbeid med frivillige aktører som Røde Kors og Wayback.
- samarbeide med frivilligheten om flere og bedre integreringstilbud, bl.a ved å øke rekrutteringen av flyktingguider, norsktraining og sosiale tiltak for innvandrere.

Integrering

Krig, undertrykkelse og klimaendringer fører til at flere mennesker blir drevet på flukt. Bærum har gode forutsetninger for å være et sted der flykninger og innvandrere lykkes og bidrar positivt til lokalsamfunnet. Vi vil arbeide for vellykket og rask integrering hvor mennesker får mulighet til å ta ansvar for egne liv, delta i lokalsamfunnet og bygge nettverk.

Vi vil:

- sikre at Bærum alltid tar imot minst så mange flykninger som staten anmoder.
- bosette flykninger raskt og fremme integrering ved å spre bosetting av flykninger.
- sikre tilpassede grunnskole- og yrkesfaglige løp slik at flere innvandrere kan fullføre utdanning.
- ha fleksible språkkrav til kommunale stillinger hvor dette ikke medfører ulemper.
- kartlegge voksne flykningers kompetanse ved ankomst, og tilby egnede praksisplasser i arbeidslivet etter kort tid.
- arbeide for at integreringstilskuddet blir mer fleksibelt, slik at det f.eks kan gis til bedrifter som gir innvandrere arbeid.
- rekruttere flere innvandrere til kommunale stillinger, og tilby praksisplasser og sommerjobber.
- ansette flere personer med minoritetsbakgrunn i barnevernet og rekruttere flere fosterfamilier med minoritetsbakgrunn.
- bruke idrett, kultur og fritidsaktiviteter for å styrke integreringen.
- arbeide for at klimaflykninger får tilsvarende status som folk på flukt fra krig og konflikt, og at Norge tar sin rettmessige andel av slike flykninger.
- sikre at mindreårige flykninger tas særskilt godt vare på og får samme rettigheter som andre barn i Norge; for eksempel ved å overføre ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere til barnevernet, sikre at alle barn som oppholder seg i Norge får gå på skole og gi barn på asylmottak rett til plass i ordinær barnehage.

Boligpolitikk

Tre av fire husholdninger i Norge eier egen bolig. Å eie bolig gir økonomisk trygghet og mulighet til å planlegge langsiktig. Boligmarkedet i Bærum preges av store skiller mellom hvem som har tilgang til å eie bolig. Unge mennesker i etableringsfasen, lavtlønte og enslige forsørgere har få muligheter i et trangt marked med høyt prisnivå, og utleiemarkedet blir ofte eneste mulighet. Skal Bærum være en kommune med mangfold og inkludering, må boligmarkedet være mer tilgjengelig og utleieforholdene bedre. En bærekraftig og sosial

boligpolitikk vil sikre at lærere, sykepleiere og andre yrkesgrupper kan etablere seg i kommunen vår.

Vi vil:

- etablere flere kommunale boliger, og spre plasseringen av disse i hele kommunen.
- stille krav til utbyggere om at alle nye leilighetsprosjekter skal sette av 20% av sine boenheter til førstegangskjøpere.
- skape en positiv utleiekultur i kommunen med flere muligheter for leietakere. Vi vil innføre en frivillig kommunal sertifiseringsordning for gode utleieforhold og styrke innsatsen for å avdekke ulovlige leieforhold må styrkes.
- etablere studentboliger ved kollektivknutepunkter.
- åpne for billigere boformer med lavere økologisk fotavtrykk, som mikrohus, leilighetsbygg med mindre boenheter og flere fellesfunksjoner.
- støtte mangfoldige boformer, som etableringer av seniorkollektiver med fellesområder og deletjenester, og andre boformer for gjensidig hjelp og glede, for eksempel mellom barnefamilier, studenter og eldre.
- utnytte ubenyttet bygningsmasse og grå arealer som f.eks parkeringsplasser for å bygge flere boliger uten å ødelegge natur.
- reformere parkeringsnormen og gjøre det enklere å etablere flere boliger ved å ved å ikke stille minstekrav om bilparkering ved nye byggeprosjekter. Vi vil sette en øvre maksgrense for antallet parkeringsplasser per nye boenhet og stille krav om arealer for vedlikehold og parkering til sykkel ved alle utbyggingsprosjekter.
- tilrettelegge for energieffektiviseringstiltak til boliger og andre bygg i kommunen, bl.a gjennom flere energirådgivere. Vi vil innføre egne kommunale støtteordninger for varmepumper, etterisolering og andre tiltak som kan få ned strømforbruket.
- stille langt strengere miljøkrav til enhver utbygging i kommunen.
- opprette et frivillig kommunalt ombud for beboere i sosialboliger.

En demokratisk og internasjonal kommune

Demokratiet kan kun blomstre når det kjempes for hver eneste dag. Bærum skal tilrettelegge for demokratisk deltakelse for alle innbyggere, og hindre at barrierer for å engasjere seg oppstår. Kommunen må fremme kunnskap om demokrati her hjemme, men også om menneskerettigheter og internasjonale problemstillinger. I en verden som stadig blir mer sammenkoblet, er det viktig at Bærum utnytter mulighetene som oppstår og tar del i det internasjonale samarbeidet som er helt nødvendig for å løse kollektive utfordringer menneskeheten står overfor. Ikke minst kan Bærum med sine mange fortrinn bli et fyrtårn på miljø og livskvalitet og dele kunnskap i samarbeid med internasjonale partnere.

Vi vil:

- arbeide for 16 års stemmerett ved lokalvalg.
- gjøre det enklere for alle som vil stemme blant annet ved å utvide åpningstidene for valglokaler på valgdagen og sørge for tilstrekkelig informasjon om hvordan man kan stemme overfor alle innbyggere uavhengig av språk.
- ha flere folkemøter om viktige veivalg, og øke informasjonsarbeidet overfor innbyggere ved politiske planer som kan påvirke deres nabolag.

- sørge for at kommunen bruker klart språk i sin dialog med innbyggerne, slik at informasjon blir lett tilgjengelig og enkelt forståelig.
- innføre obligatorisk og åpent lobbyregister for alle partier i kommunestyret.
- styrke rekruttering til ungdomsråd, og sørge for at informasjon om å engasjere seg i frivillighet eller politikken for unge er tilgjengelig i skolen.
- gi ungdomsrådet tale- og forslagsrett på kommunestyre- og utvalgsmøter.
- ivareta retten til ytringsfrihet i skolevalgkamp og ordinær valgkamp. Vi vil for eksempel ikke tillate at interessepolitiske organer eller lærere forsøker å [kneble eller forby lovlige standpunkter skolevalgkampen](#).
- at all trafikk til og fra offentlige nettsider og apper skal være kryptert. Kommunen må gå foran som «personvernfyrtårn» og stille krav til grunnleggende sikkerhet og personvern ved innkjøp av IKT-tjenester. Alle offentlige data skal gjøres fritt tilgjengelig, så lenge det ikke går utover personvern eller samfunnssikkerhet.
- gå foran i bruk av fri programvare og la være å knytte oss til store monopol-leverandører, og særlig leverandører med tilknytning til autoritære regimer.
- sørge for at kommunale nettsider og digitale flater inklusivt apper er tilgjengelige for alle og enkle å navigere.
- øke samarbeid med søsterkommuner og andre kommuner i utlandet på bærekraftig og sosial utvikling, og lære fra regioner verden over som skaper innovative løsninger for bærekraftige lokalsamfunn.
- sørge for at skoleelever i kommunen får tilgang til aktiv historieopplæring gjennom utflukter til steder som Utøya og Auschwitz uavhengig av familiens økonomi.
- gi elever økt kunnskap om FN, EU og andre overnasjonale organisasjoner, og muligheter til å delta i programmer, arrangementer og andre tilbud disse har for unge.
- utfordre alle heltidspolitikere i Bærum til å ta en uke av ferien til praksis ved en arbeidsplass i kommunen som er relevant for deres arbeidsoppgaver.

Et helsefremmende Bærum

Folkehelse i sentrum

Grønn helsepolitikk er å fremme helse, forebygge sykdom og tilrettelegge for god folkehelse gjennom alle kommunale planer. Gode liv springer ut av en helhetlig livskvalitet, og helsepolitikk må ses i sammenheng med andre politikkområder, slik som byutvikling, samferdsel og miljø. MDG vil tilrettelegge for at innbyggerne enkelt kan leve sunne liv som forebygger sykdommer, og som skaper trivsel og mestring.

Vi vil:

- integrere folkehelse i samfunnsplanleggingen ved å etablere stilling som folkehelsekonsulent i planavdelingen.
- gjøre det lettere å velge daglig mosjon og fysisk aktivitet gjennom infrastruktur som tilrettelegger for gange og sykling og god tilgang til grøntarealer og rik natur.
- gjøre det lettere å velge sunn og bærekraftig mat gjennom kommunens drift.
- fremme miljørettet helsevern, for eksempel gjennom miljøfartsgrenser, utskiftning av rentbrennende vedovner og formidling av kunnskap om miljøgifter i husholdningsprodukter.

- sikre at alle barn lærer å svømme gjennom tilstrekkelig opplæringsmuligheter i barnehagen og skolen, og sørge for et godt opplæringstilbud for innvandrere.
- tilrettelegge for at eldre og folk med funksjonsvarians lettere kan komme i kontakt med natur og ta del i samfunnslivet, f.eks ved tilpasset kollektivtilbud som Rosa Busser.
- fornye tilbudet ved seniorsentrene med fokus på helse, varierte aktiviteter og trivsel, så rekrutteringen skyter fart, og arbeide for pårørendetilbud som gjør deltakelse mer inkluderende.
- melde Bærum inn i nettverket [Sunne Kommuner](#) for å øke samspill og læring mellom kommuner på folkehelsefeltet.

Et robust helsevesen

Et sterkt offentlig helse- og omsorgstilbud der ideelle og private aktører er et supplement skaper gode og likestilte tilbud for befolkningen. Eldrebølgen, fastlegekrisen og nasjonal mangel på kvalifisert helsepersonell setter likevel dagens tjenester under press. Vi må derfor planlegge langsiktig og satse på rekruttering, gode vilkår for ansatte og tilgjengelige tilbud for innbyggere i alle aldre.

Vi vil:

- dimensjonere opp hjemmetjenestene så tjenestene blir trygge og gode, når eldre må bo hjemme lengre. Samtidig skal vi sikre dekning av sykehjems plasser til alle som trenger det.
- sikre tilbudet ved Hospice Stabekk og samtidig utvikle samarbeidet med hjemmetjenesten, så de som ønsker det kan få god lindrende omsorg i eget hjem.
- utforme de kommunale tjenestene slik at brukerne kan styre egen hverdag.
- trappe opp dagtilbud til hjemmeboende med omsorgsbehov.
- innføre brukervennlig velferdsteknologi i hjem og på institusjonene.
- sikre at pårørende med omsorgsoppgaver får tilpasset avlastning.
- sikre gode tilbud gjennom graviditet, fødsel og barseltid.
- utvide helsestasjonstilbudet for ungdom og ansette flere helsesykepleiere.
- utvide mulighetene for hjemmebesøk fra helsestasjonen.
- satse på forebygging og rehabilitering ved å styrke kommunens fysio- og ergoterapi-tilbud.
- korte ned ventetiden for tildeling av sykehjems plass, tilpasning av hjem og tildeling av hjelpemidler.
- styrke fastlegeordningen, blant annet ved å gjøre det lettere å etablere seg som fastlege i Bærum og redusere insentivene til lange pasientlister ved å styrke grunntilskuddet og redusere økning i basistilskuddet etter et visst antall pasienter.
- fjerne overflødig rapportering og byråkrati for helse- og omsorgstjenester, og kartlegge arbeidsoppgaver som kan automatiseres eller overføres til andre faggrupper, som f.eks sosionomer, vaktmestere, matverter og aktivtører for å gi helsepersonell mer tid til kjerneoppgaver og for å forebygge helsepersonellmangel.
- sikre Bærum sykehus som et godt lokalsykehus, samarbeide tett med legevakten og sørge for at innbyggerne gis et tilpasset tilbud - bl.a. ved å sikre tilbudet om legevaktbil.

Satsing på psykisk helse

Psykiske problemer er sammen med livsstilsykdommer den største helseutfordringen i Norge. Det psykiske helsevernet er underdimensjonert og mange av oppgavene tilhører spesialisthelsetjenesten, som er statlig. Vi vil utvikle det forebyggende arbeidet og styrke behandlingstilbudet på kommunalt plan. Spesielt er det viktig at barn og unge får nødvendig hjelp uten lange ventetider. I tillegg er det viktig å legge til rette for at innbyggerne opplever mestring og livskvalitet i alle livets faser en god investering for kommunen og den enkelte.

Vi vil:

- styrke det psykiske helsevernet med flere akutt plasser og lavere terskel for behandling.
- likestille fysisk og psykisk helse og opprette en stilling for kommunepsykolog på linje med kommuneoverlegene.
- videreutvikle lavterskeltilbud for mennesker med psykiske lidelser, både i kommunal og frivillig regi, og styrke tilbudet om mestringstelefon og Rask psykisk helsehjelp.
- øke kunnskapen om frivillige hjelpetjenester som Kirkens SOS, Kors på Halsen og Mental Helse, bl.a ved å synliggjøre informasjon om slike tjenester i skolen og på seniorsentre.
- sikre at personer med langvarige psykiske lidelser og/eller rusproblemer får oppfylt sin rett til individuell plan og koordinator.
- øke oppmerksomheten omkring rus- og/eller psykiske lidelser hos eldre, og styrke helsetilbudet til denne gruppen, f.eks gjennom etablering av FACT for eldre i samarbeid med DPS.
- øke kompetansen innenfor psykisk helse hos hjemmetjenesten.
- styrke ordningene med ambulans akutteam og psykososialt kriseteam.
- fremme mulighetene som ligger i bruk av natur, idrett, kontakt med dyr og andre aktiviteter i psykisk helsevern for alle aldre.
- styrke kommunens tiltak for bedre psykisk helse for barn og unge ved å ansette flere helsesykepleiere, og miljøpersonell i skolen.
- skape flere gode ikke-kommersielle møteplasser, fritidsklubber, senke terskelen for deltagelse i idrett, friluftsliv og kulturtilbud.

Rusmidler og rusbruk

Skadelig rusbruk er et helseproblem som må møtes med forebygging og behandling, ikke straff. I Bærum har vi et høyt forbruk av lovlig rus, og det er viktig å ha fokus på at rusbruk uten avhengighet allikevel kan gi helseutfordringer. Et godt og inkluderende samfunn er viktig for å redusere rusmisbruk og avhengighet.

Vi vil:

- styrke forebyggende innsats for å begrense skadelig rusbruk, særlig rettet mot ungdom og småbarnsfamilier i utsatte livssituasjoner.
- forebygge skadelig rusbruk på alle plan i samfunnet - ved å gi barn, unge og voksne tilgang på varierte rusfrie fritidsaktiviteter og arenaer, og kunnskapsbasert informasjon om skadevirkningene av rusbruk.
- unngå brudd i rusbehandling ved å styrke de kommunale ansvarsområdene.

- synliggjøre negative konsekvenser av skadelig alkoholbruk og sikre at Bærum har en ansvarlig regulering av alkoholbruk.
- øke kompetansen i de kommunale tjenestene om skadevirkninger av alkoholbruk i befolkningen generelt og overforbruk av legemidler med særlig fokus på avhengighetsproblematikk og overmedisinering i den økende eldrebefolkningen.
- styrke skadereduserende arbeid og kartlegge behovet for utdeling av brukerstyr, [rusanalysetjeneste](#), "gatetjeneste" med helse- og sosialarbeidere og/eller bemannet brukerrrom/helsestasjon for rusavhengige.
- sikre rusavhengige et godt og verdig botilbud i offentlig, ideell eller privat regi, og mulighet for oppholdssteder og trygg overnatting for rusavhengige uten fast bopel.
- gjennomføre en grundig lokal rusreform.
- sørge for at arbeidet i kommunens SLT fokuserer på dialog, forståelse og oppbygging av tillit mellom politiet og unge rusbrukere, blant annet ved å avskaffe bruk av inngripende tvangsmidler.
- sørge for flere konstruktive møtepunkter for rusavhengige og styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner rundt meningsfulle tiltak i hverdagen og arbeidsrettede tiltak.
- redusere stigma og fordommer mot brukere av ulovlige rusmidler og rusavhengige hos de kommunale tjenestene, helsepersonell og politiet.
- øke tilstedeværelsen til barnevernet og andre sosialtjenester i rusmiljøer for å fange opp sårbare mindreårige.
- prioritere tiltak rettet mot barn og unge som er pårørende eller rusbrukere og sikre at relevante kommunale instanser har ressurser og kompetanse til å følge opp barn og unge som er pårørende av rusavhengige eller innsatte.

Vern mot vold og overgrep

Vold og overgrep kan medføre traumer som påvirker mennesker i lang tid. Det er viktig at ofre for slike hendelser ivaretas raskt, og at hjelpetjenestene har kompetanse til å møte ofre på en omsorgsfull måte. Informasjon om tilbud må være lett tilgjengelig for å sikre at ofre ikke blir gående lenge uten hjelp, særlig når det gjelder bistand fra overgrepsmottak og andre akutte tjenester. Det er også viktig at helsepersonell generelt har kunnskap om hvordan overgrepsutsatte skal møtes slik at man kan sikre god oppfølging.

Vi vil:

- flytte overgrepsmottaket tilbake til Bærum og sørge for at det er lett tilgjengelig og godt kjent.
- styrke krisesentertilbudet til ofre for vold i nære relasjoner.
- sørge for at beboere hos krisesenteret kan ha med kjæledyr under oppholdet.
- være pådriver for tiltak som rettes mot voldsutøver, som motsatt voldsalarm.
- at ansatte i det kommunale hjelpeapparatet må settes i stand til å avdekke, risikovurdere og håndtere faren for familievold, partnervold og partnerdrap, bl.a ved å samarbeide med organisasjoner på feltet som Alternativ til vold(ATV).
- sørge for at ansatte i barnehager er kurset i å oppdage tegn hos barn som gir grunn til å mistenke overgrep og raskt innhente profesjonell hjelp og veiledning i slike situasjoner for andre ansatte og pårørende. Forebygging av overgrep i barnehager må skje gjennom oppfølging av ansatte og overholdelse av forebyggende tiltak.

Et sirkulært Bærum

Offentlige innkjøp og kommuneøkonomi

Kommunen har gjennom innkjøp av varer og tjenester og økonomiske prioriteringer potensiale til å bli en ledende kommune innen grønn omstilling og bærekraftig verdiskaping. Bærekraftige innkjøp må bidra til en forutsigbar kommuneøkonomi som sikrer langvarige gode tilbud og tjenester for innbyggerne i kommunen.

Vi vil:

- sikre en god kommuneøkonomi uten å implementere eiendomsskatt.
- fremme sirkulær økonomi og gjenbruk gjennom kommunens drift, innkjøp og investeringer.
- sosial bærekraft og etikk skal prioriteres i kommunens innkjøpsordninger.
- opprette et kommunalt budsjett for utslipp av miljøgifter med mål om en kommune fri for miljøgifter innen 2040.
- minimere bruk av plast og andre syntetiske stoffer til matemballasje og matlaging i kommunens kantiner og arrangementer, og heller etterspørre helsevennlige alternativer
- sørge for at kommunens anskaffelser ikke bidrar til avskoging og ødeleggelse av regnskog og sårbare naturområder i verden.
- sørge for energimerking A for all kommunal eiendom innen 2026, og alt kommunen leier må ha høyeste energimerking innen 2025
- behovsprøve å bygge nytt og ved nybygging ha størst mulig grad av gjenbrukte materialer, minst mulig forurensning fra utbygging og bruke materialer som ikke sprer miljøgifter over tid. Rehabilitering av bygg må prioriteres der det er økonomisk og miljømessig mest hensiktsmessig.
- velge naturfibre over syntetiske fibre ved innkjøp av tekstiler for å redusere bruken av produkter som sprer skadelig mikroplast og andre miljøgifter.
- at offentlige anskaffelser og innkjøp som minimum har [levelønn](#) som krav i sine innkjøp, slik at kommunen bidrar til anstendige arbeidsforhold og inntekter for arbeidere i fattigere land.
- at sunn vegetarmat skal være normalen i kommunens drift. Det skal være mulig å spise kjøtt og fisk i kommunens kantiner og ved arrangementer, men dette må etterspørres.
- prioritere innkjøp av el-sykler og el-lastesykler fremfor bil.
- stille som krav at selskapene som benyttes ved anskaffelser forplikter seg til åpne eierskapsstrukturer for å motvirke at offentlige penger havner i skatteparadis eller at man bidrar til å finansiere kriminelle aktiviteter, krig og autoritære stater.
- se på muligheten for å danne et tverrkommunalt forum for å øke bærekraftskompetansen for kommuners innkjøp.
- investere kommunens midler i tråd med FNs bærekraftsmål ved å utelukke investeringer i fossil energiproduksjon, våpenproduksjon, ødeleggelse av sårbare naturområder, virksomhet i skatteparadis og brudd på menneskerettigheter.

- ikke kjøpe inn produkter og tjenester fra bedrifter som bedriver grønnvasking og som gjør det vanskeligere for innbyggere å forstå hva slags tiltak som faktisk er bærekraftige.
- øke kompetansen hos kommunalt ansatte på ulike tilskuddsordninger hos EU og aktivt søke EU-midler for bærekraftige tiltak og prosjekter som kan iverksettes i kommunen, eller i samråd med fylkeskommunen og nærliggende kommuner.
- ta i bruk klimasats og andre statlige støtteordninger for å fremme bærekraftig omstilling i kommunen. Bærum skal være en aktiv pådriver for at staten utvider og oppretter nye bærekraftige tilskuddsordninger for kommuner og fylkeskommuner.
- innføre bærekraftige reiseavtaler for kommunen med fokus på buss, tog og båt og redusere kommunens flyreiser med på 75% innen 2025 sammenlignet med 2019.
- kjøpe tjenester fra Arba, Aurora verksted og andre bedrifter som har arbeidstakere med redusert arbeidskapasitet eller funksjonsvarians.
- sørge for at kommunen ikke kjøper inn rusmidler til egen drift og egne arrangementer.
- vurdere å gå sammen med flere offentlige innkjøpere for å mer effektivt realisere sirkulære anskaffelser, f.eks gjennom Big Buyers for Climate and Environment.
- arbeide for at kommunens budsjetter er offentlig tilgjengelige hvert år, med oversikt på detaljnivå over hva kommunens utgifter går til.
- ansette flere energirådgivere for kommunens egen drift, med mål om å senke forbruket av energi. Vi vil også opprette retningslinjer for bruk av energi i kommunale bygg.

Forbruk og gjenbruk

Skulle alle verdens innbyggere hatt et forbruk som en gjennomsnittlig nordmann, ville vi trengt rundt 3 jordkloder. Vi ønsker å legge til rette for at innbyggere enkelt kan senke eget fotavtrykk, blant annet ved at vi beveger oss fra en bruk-og-kast kultur til kortreiste og sirkulære levemåter og til et forbruk som i større grad er kultur- og opplevelsesbasert.

Vi vil:

- arbeide for 75% reduksjon i ikke-sirkulære avfallsmengder tilhørende kommunen innen 2030, og 50% for private innbyggere.
- gjennomføre prøveprosjekt for differensiert renovasjonsavgift med sikte på en permanent ordning i kommunen.
- utvide ordningen "Isi på hjul" for å møte folks behov for lokal avfallshåndtering og opprette flere gjenbruksstasjoner i kommunen.
- etablere verksted og gjenbruktjeneste samordnet med Isi miljøstasjon og eventuelle fremtidige gjenbruksstasjoner slik at mer avfall blir tilgjengelig for gjenbruk.
- gjennomføre prøveordning med innsamling av glass- og metallemballasje fra private husholdninger, og kartlegge behovet for flere innsamlingsstasjoner
- øke levering av el-avfall og farlig avfall gjennom flere mottakssteder, økt informasjon i butikker der produkter kjøpes og på kommunale nettsider, og forebygging av tyveri fra el-avfall gjennom å sikre eksisterende mottak.
- at sortert avfall som kan gjenbrukes uten videre behandling og avfall som er samlet i naturen skal kunne leveres gratis på Isi eller gjenbruksstasjoner.

- innføre kommunal etableringsstøtte og rimelig leie av kommunale lokaler, for bedrifter som tilbyr reparasjon av for eksempel sykkel, elektronikk, sko og klær på ulike steder i kommunen.
- øke kompetansen på reparasjon og gjenbruk i kommunen, og ansette arbeidstakere i kommunen som arbeider med gjenbruk, deling og reparasjon av kommunens eiendeler.
- alltid innhente tilbud på reparasjon av kommunalt inventar før man kjøper nytt og opprette leverandøravtaler for reparasjon der kommunen ikke selv har kompetanse.
- sterkt begrense innkjøp av produkter som ikke kan resirkuleres, og kun kjøpe inn standardiserte og trygge materialer som muliggjør resirkulering.
- ikke kjøpe engangsemballasje, engangsbestikk og lignende engangsprodukter i kommunal drift.
- opprette et prøveprosjekt sammen med næringslivet for dagligvarebutikker som er så fri for emballasje som mulig, hvor bruk av dispensere, medbrakt emballasje og lignende gjør at man ikke trenger engangsemballasje.
- forbedre kildesorteringen ved alle kommunale virksomheter.
- opprette flere grønne tilskuddsordninger for et mer sirkulært næringsliv.
- stille ambisiøse krav om resirkulering og gjenbruk av materialer i alle byggeprosjekter.
- tilrettelegge for delingstjenester for innbyggerne når det gjelder sykkel, bil, båt og andre transportformer.
- opprette delingsordninger for biler kommunen eier og sykler, møbler og andre produkter som kan deles og gjenbrukes internt i kommunen.
- se på mulighetene for felles gjenbruks- og deleordninger for idrettslagene i kommunen, og bidra til å dempe utstyrsjaget i idretten.
- opprette en digital kommunal informasjonskanal for bærekraftig forbruk, hvor man bl.a skal kunne finne oversikt over gjenbruks- og reparasjonsaktører i kommunen.
- gå i dialog med næringslivet for å få til mer salg av produkter som er av resirkulerbare, av kvalitet og stille krav om dette ved kommunale innkjøp. Vi vil arbeide for å få slutt på produkter som er modellert etter planlagt foreldelse ved å bruke alle kommunale virkemidler til å få til en opprydding og holdningsendring i kommunens næringsliv.
- opprette en årlig "bærekraftig økonomi" pris for innovativ og grønn forretningsdrift og skille denne ut fra den eksisterende miljøprisen som bør omhandle innbyggere og frivillige organisasjoner.
- vektlegge lokale oppdrag og anbud som sørger for grønn lokal verdiskaping, økt ressurseffektivitet og sirkulærøkonomi.
- arbeide for redusert matkasting hos husholdningene, dagligvarekjeder, restauranter, andre bedrifter og kommunen. Vi vil øke donasjonene av overskuddsmat og bedre dialog med aktører i kommunen som selger mat, gjennomføre holdningskampanjer og tilgjengeliggjøre informasjon om hvordan innbyggere kan redusere matkasting.
- særlig øke kunnskapen om matkasting i barnehagen og skolen, og samarbeide tettere med organisasjoner som arbeider med problematikken, slik som FIVH.
- være en pådriver for å få på plass likestilte nasjonale regler og større nasjonal koordinering for kildesortering og avfallshåndtering, som f.eks at kommuner har samme farge og plasttype for poser til likt avfall.

- arbeide for et kommunalt forbud mot engangsgriller, og samarbeide med næringslivet om bruk av gjenbrukbare mobile griller, som Barbeco. Vi vil også opprette flere allment tilgjengelige fellesgriller ved møteplasser i kommunen.
- motarbeide usosialt kles- og forbrukspress i barnehagen, grunnskolen og i den videregående skolen gjennom bevisstgjøring rundt bærekraft, status- og kroppspress.
- etablere prøveprosjekter for pant av flere produkter i samråd med næringslivet.

Næring

Næringslivet i Bærum er allsidig, men også dominert av oljerelaterte virksomheter. Vi vil stimulere til en overgang som driver frem grønne løsninger og bidrar til at næringslivet opererer innenfor planetens tålegrenser.

MDG vil forsterke tilbudet og tilretteleggingen overfor gründere og nye etablerere i Bærum. Rådgivningstjenesten skal forsterkes, og vi vil stille flere lokaler til rådighet for inkubatorer, kontorfellesskap og arbeidshuber for nye virksomheter og mindre bedrifter. Verksteder, reparatører, gjenbruksmarkeder og andre virksomheter som tilbyr viktige tjenester innen den sirkulære økonomien skal også tilbys arealer og gode rammevilkår.

Kommunen kjøper inn varer og tjenester til store summer. Mulighetene for å velge lokale og miljøvennlige tilbydere er gode og vi vil aktivt stimulere det lokale næringslivet til å tilby kommunen varer og tjenester som bidrar til grønn utvikling av arbeidsplasser.

Vi vil:

- tilrettelegge for bærekraftig verdiskaping i kommunen som øker kommunens sirkulærandel og som går innenfor naturens tålegrenser.
- tilrettelegge for flere grønne arbeidsplasser og tjenestetilbud i kommunen, blant annet gjennom gode rammebetingelser til for grønne bedrifter. Vi vil stille rimelige lokaler til disposisjon for reparatører, bruktbutikker og grønne start-ups.
- regulere flere områder til småskala industri med særlig tanke på verksteder, reparatører og andre virksomheter innen den sirkulære økonomien.
- legge til rette for store gjenbruksmarkeder i sentrumsområdene.
- flytte detaljhandel fra kjøpesentrene og opprette åpne og bilfrie sentrumsgater med blomstrende handel og byliv.
- gjøre Sandvika storsenter til et levende byområde med åpne bygater, mer variert handel, servering og flere tjenestetilbud.
- skape gode rammevilkår for arrangementer, festivaler og lignende kommersielle eller ideelle virksomheter hvor kommunal grunn brukes, og sette krav om grønn profil ved disse.
- gi gode vilkår med mål om å opprette flere tilrettelagte bedrifter i kommunen som f.eks Aurora verksted.
- bruke arealpolitikken aktivt som virkemiddel til å gi næringslivet bedre vilkår. Nye næringsområder bør blant annet gjøres tilgjengelige for klynger av nyskapende næringsliv.
- erstatte "Subsea Valley" med "Greentech Valley" næringsklynge, hvor bedrifter får gode vilkår for å utvikle fremtidens grønne teknologi.

- tilby næringslivet gode insentiver for å spare strøm og effektivisere driften sin. Vi vil sette av midler til et fond for energisparende tiltak for lokale næringsdrivende.
- arbeide for opprettelsen av et katapultsenter hvor lokale bedrifter blant annet kan teste ut løsninger som gir høyere ressurseffektivitet og gjenbruk. Vi vil stille kommunale lokaler tilgjengelig for å muliggjøre slike felles arenaer for verdiskaping og innovasjon.

Matproduksjon

Forutsigbar produksjon av mat er en av de mest grunnleggende forutsetningene for at et samfunn imøtekommer menneskers grunnleggende behov i freds- og krisetid. Norge har i dag svært lav selvforsyningsevne, og kommunen vår har et langt større potensiale for matproduksjon enn det som benyttes. Matjorden utgjør også store muligheter for bærekraftig næringsutvikling i kommunen vår. Derfor vil vi arbeide for et tettere samarbeid mellom kommunen og bøndene, og stimulere til mer lokal produksjon av mat fra urbant landbruk.

Dessverre er matjorden i Norge og i Bærum under stort press fra næringsinteresser og utbyggere. Historien viser at et flertall av partier i Bærum konsekvent prioriterer andre hensyn over tryggheten matjorden vår gir. Denne utviklingen vil vi stanse og med det sikre vår evne til å utnytte hele potensialet som eksisterer for matproduksjon i Bærum.

Vi vil:

- stanse all nedbygging av matjord i Bærum, og revitalisere jord med potensiale for produksjon av mat for å øke selvforsyningsgraden.
- arbeide for at all matjord som kan produsere mat direkte til mennesker, går til produksjon av menneskemat fremfor dyrefor som er mindre ressurseffektivt. Vi vil satse på økt produksjon av matkorn, frukt, bær, grønnsaker og belgvekster.
- arbeide for utfasing av importert kraftfor i Bærum. Fôr til animalsk produksjon skal baseres på mat fra jord som ikke kan dyrke menneskemat, og restprodukter som ikke er egnet som menneskemat.
- utnytte beiteressursene i kommunen innenfor naturens tålegrense.
- arbeide for at kommunen har landets beste dyrevelferd, og at alle dyr som inngår i Bærum sitt landbruk har mulighet til å være så mye ute som mulig.
- si nei til enhver type foreslått regulering av bygg i landbruket som innebærer at dyr sperrer inne over lengre perioder uten mulighet til å være ute.
- forebygge utilsiktede dyredødsfall i landbruket, blant annet ved å støtte bønder som vil bruke droner med termisk kamera i driften sin for å redusere antall dødsfall fra ville dyr som oppholder seg i åkre.
- stimulere til sirkulært jordbruk der biomasse og næringsstoffer tas vare på og bringes tilbake til jorda, samtidig som det biologiske mangfoldet styrkes og karboninnholdet i jorda bygges opp.
- tilrettelegge for utprøving av dyrking med spiselige plantearter som kan takle et nordisk klima, slik som f.eks hamp eller nye druesorter.
- arbeide for mindre bruk av plast, miljøgifter og sprøytemidler i landbruket.
- ha en nullvisjon for destruksjon av fullt brukbar mat, som f.eks grønnsaker med ukurant utseende. Slike ressurser må nyttiggjøres som mat og vi vil derfor

samarbeide med bøndene og dagligvarekjedene med tanke på salg av mat som av kosmetiske årsaker vanligvis blir kastet.

- fremme gode matvaner for de yngste i kommunen ved å styrke kunnskapen om hvor mat kommer fra, hvordan mat produseres og hvordan man kan lage næringsrik mat selv gjennom undervisningen som foregår i barnehagen og i grunnskolen.
- sørge for at alle barneskoler og ungdomsskoler i Bærum har tilgang på skole- eller parselhager, og at dette både kan brukes i undervisning og på fritiden av elever.
- opprette målrettede tilskuddsordninger for økt produksjon av plantebasert mat i kommunen.
- sørge for at kommunen vektlegger lokalprodusert mat i sine innkjøp.
- tilrettelegge for mer urban dyrking av mat for husholdninger, huseierforeninger, borettslag, andelslandbruk, bedrifter og offentlige virksomheter.
- styrke innbyggerne sin kunnskap om egenproduksjon av mat gjennom kommunens nettsider, samarbeid med bedrifter som driver med matproduksjon eller -formidling.
- sørge for at man lettere kan ta i bruk arealer på tak, terrasser, ubrukte kjellere og utearealer i nærhet til der folk bor for dyrking av frukt og grønnsaker.
- vurdere alle nye byggeprosjekter i henhold til "Urban farming"-prinsippet, som blant annet innebærer bedre håndtering av overvann, stimulering av insektsfloraen, stimulering av dyrking i og rundt bygg og utnyttning av regnvann til vanning.
- støtte vertikal og hydroponisk dyrking og drivhus som kan være energi- og ressurseffektivt.
- tilrettelegge for REKO-ringer og markeder for bærekraftig mat gjennom gunstig utleie av kommunal grunn og avtaler som skaper jevnlige og tilgjengelige matmarkeder.

Arbeid

Arbeid er en viktig del av menneskers hverdag som kan skape mestring, verdier og tilhørighet til lokalsamfunnet. Bærum skal være en god kommune å arbeide i, med trygge og ordnede arbeidsforhold. MDG vil arbeide for en kommune som er med på å skape grønne arbeidsplasser. Bærum kommune er selv en stor arbeidsgiver, og har mange muligheter til å fremme innovasjon og bærekraft i arbeidslivet gjennom sin rolle.

Vi vil:

- gjennomføre prøveprosjekt med frivillig 6-timers arbeidsdag for ansatte i kommunen, i tillegg til å tilby 2 timers gratis trening i uka.
- sikre gode og forutsigbare lønns- og pensjonsvilkår for kommunens ansatte.
- sørge for at kommunens ansatte ikke havner i arbeidsforhold med ufrivillig deltid, men sikre rett til valgt deltid eller redusert stilling ved behov for private omsorgsoppgaver.
- øke andelen hele stillinger i helse- og omsorgssektoren.
- vurdere å melde Bærum ut av kommunesektorens organisasjon(KS) og se på mulighetene for å gå sammen med Oslo i forhandlinger om læreres lønnsvilkår slik at streiker forebygges og lærerne sikres anstendige lønns- og arbeidsvilkår.
- at kommunen er en aktiv pådriver for å fremskynde omstillingen til bærekraftige arbeidsplasser gjennom dialog og partnerskap med lokalt næringsliv.
- ha flere arbeidsplasser knyttet til sosialt entreprenørskap ved å gi gode rammevilkår til slike virksomheter.

- forsterke opplærings- og rekrutteringssamarbeid mellom skole og næringsliv. Vi vil prøve ut modeller som oppmuntrer det lokale næringslivet til å delta i utdanningen i kommunen, og arbeide for at elever får flere praksisuker på VGS.
- arbeide for styrket fokus på sirkulærøkonomi og reparasjon ved utdanning for f.eks yrkesfag.
- tilrettelegge for at flere pensjonister som ønsker å arbeide kan ta vikararbeid i kommunen.
- tilby flere lærlingplasser på ulike områder, bl.a på kommunale byggeplasser og for IT-tjenester.
- kjønnskvote yrker hvor det er skjevhet i kjønns sammensetningen, som f.eks for barnehageansatte, sosionomer og sykepleiere.
- opprette flere korte traineeplasser i kommunen og sommerjobber til ungdom, særlig innenfor sosiale tiltak og bærekraft.
- styrke integrerings- og rekrutteringsarbeidet i offentlige virksomheter med fokus på å få flere innvandrere inn på arbeidsmarkedet.
- starte et prøveprosjekt med anonyme jobbsøknader i kommunen for å begrense diskriminering, og få med private bedrifter på slike prøveprosjekter.
- tilrettelegge for fleksibilitet rundt bruk av hjemmekontor for kommunalt ansatte som har mulighet og ønske om dette.
- stille krav om ordnede arbeidsforhold ved offentlige innkjøp og anskaffelser, både i direkte tjeneste- og produktleveranser og ved alle ledd i verdikjeder.
- samarbeide med frivillige organisasjoner, slik som [Kirkens bymisjon](#), om flere arbeidsrettede tiltak for utsatte grupper.
- støtte organisasjoner og prosjekter som Fontenehuset og “Ung i jobb”, og andre tiltak som bidrar til å gi mennesker i ulike livssituasjoner flere verktøy for livsmestring og jobbmuligheter senere i livet.
- skalere opp Varig tilrettelagte arbeidsplasser(VTA) i kommunen gjennom å ansette flere i kommunen, kjøpe inn tjenester fra VTA-bedrifter og samarbeide tettere med næringslivet.
- i samarbeid med de videregående skolene vri forberedelsene til russetiden i en mer positiv retning ved å bruke den som et virkemiddel for kompetanseheving for unge, fokus på bærekraft og for å etablere tettere kontakt med næringslivet.
- ha mindre fokus på kontrollregimer hos NAV og styrke kvaliteten i de arbeidsrettede tiltakene med mål om å skape mer mestring, arbeidsmotivasjon og kompetanseheving for mottakerne.